

Interpellationssvar om befolkningsutveckling

Först och främst kan det vara på sin plats att klargöra lite fakta: Sedan 1950 har rikets befolkning ökat med 0,6% i genomsnitt per år. Uppsala kommun har under samma period ökat med 1,4% i genomsnitt per år. Alltså, Uppsala kommun har faktiskt ökat sin befolkning mer än dubbelt så snabbt som riket under lång tid. Det är viktigt att framhålla att Uppsala inte är något riksgenomsnitt när det gäller befolkningsutveckling.

Att det förväntade utfallet i befolkningsprognoser varierar över tid är i sig inget konstigt. En relevant prognos måste utgå från aktuella data och det är anledningen till att vi i Uppsala kommun tar fram en befolkningsprognos varje år. De senaste åren har det skett snabba förändringar som behöver beaktas. Som exempel kan stora variationer i flyktinginvandring noteras, men även pandemin och, mer nyligen, lagändringar, Skatteverkets ökade kontroller av folkbokföringens kvalitet och minskat barnafödande, kan nämnas. Sådana faktorer gör att utfallet av prognoser kommer att variera över tid.

Den befolkningsprognos som vi i kommunen tar fram är tillgänglig offentligt på uppsala.se och man kan enkelt fördjupa sig i de olika antaganden som görs (årets befolkningsprognos presenteras den 21 maj). Vad prognoserna från 2023 beträffar så räknade SCB med en årlig folkökning på 0,4% för riket fram till 2050 och KLK:s analysenhet räknade med en årlig folkökning på 1,1% för Uppsala kommun till 2050. Alltså har både analysenheten och SCB räknat med en utveckling som liknar den vi sett historiskt.

Fråga 1: Vilka konsekvenser får kommunens nuvarande planer om vi "bara" växer dubbelt så fort som SCB nu bedömer att Sverige växer i sin helhet och blir 310 000 invånare till 2050?

Svar 1: Utbyggnadstakten för bostäder, skola förskola och idrott kommer i så fall att anpassas till en lägre hastighet i befolkningsutvecklingen.

Fråga 2: Hur ska kommunens omfattande investeringsprojekt finansieras när de bygger på tidigare antaganden om befolkningsutveckling, och därtill kopplat skatteunderlag, som med stor säkerhet inte kommer att förverkligas?

Svar 2: Utgångspunkten är att det i så fall sker en anpassning av de skatte- och taxefinansierade investeringarna till den lägre befolkningstillväxten. Undantag är de tröskelinvesteringar i transport- och VA-system som krävs för att öppna för exploatering inom fyrspårsavtalets områden och följdinvesteringar av fyrspårsutbyggnaden (spårväg, vissa gator och planskildheter, Uppsala Central, Bergsbrunna station, VA-överledningar).

Finansieringsbehoven kommer att vara lägre men räknat per invånare kommer låneskulden att vara högre till följd av de framtunga tröskelinvesteringarna. Följaktligen kommer kapitalkostnader och övriga driftkostnader för dessa investeringar att vara högre

per invånare. En anpassning av utbyggnadstakten av bostäder till en lägre befolkningstillväxt kommer att medföra räntekostnader över längre tid för den mark som har förvärvats.

Konsekvenserna för skatteunderlagstillväxten av en lägre befolkningsökning är inte entydiga. En befolkningsminskning påverkar antalet arbetade timmar och därmed skatteunderlaget negativt men sysselsättningsgraden och produktiviteten har en större inverkan på skatteunderlagets tillväxt.

Skatteunderlaget i Uppsala är beroende av sysselsättningsutvecklingen i riket och det som är viktigt är att Uppsala kommun inte tappar i befolkningstillväxt i förhållande till riket.

Fråga 3: Hur avser kommunen att anpassa sina planer till att det med stor sannolikhet blir en betydligt lägre befolkningsutveckling än vad nuvarande planer är baserade på?

Svar 3:

Utbyggnaden av bostäder i skilda lägen anpassas alltid efter bland annat marknadsbetingelserna, bedömda bostadsbehov och ambitionen om att hushålla med resurser och hålla en kommunalekonomi i balans. Även om befolkningsutvecklingstakten går ner så kvarstår behoven av att bereda plats för en expansion av Uppsala stad i enlighet med översiktsplanen och den utbyggnadsinriktning som kommunfullmäktige beslutade om i november 2023 (Planeringsstrategi för översiktsplaneringen).

Spårvägsinvesteringen kommer att ske enligt plan eftersom den hänger ihop med etableringen av Bergsbrunna station och bidrar till ett hållbart trafiksystem för hela Uppsala. Modellberäkningar visar också att spårvägssystemet kommer att utnyttjas väl redan med en betydligt mindre befolkningstillväxt i södra Uppsala, just på grund av möjligheten till pendling via Bergsbrunna station. Det stora stadsbidraget för spårvägsinvesteringen hänger också på att den kommer till utförande inom den planerade tiden. Motsvarande statsbidrag vid en senareläggning finns inte att söka.

Investeringarna som hänger direkt ihop med fyrspårsutbyggnaden ska naturligtvis också göras. Övriga tröskelinvesteringar i transport- och VA-infrastruktur i södra Uppsala stad kan till del anpassas efter utbyggnadstakten.

Uppsala har länge kunnat växa utan omfattande egna tröskelinvesteringar i framför allt transportinfrastruktur och VA-överledningar. I arbetet med gällande översiktsplan var den kanske viktigaste slutsatsen att det inte går att i längden bygga ut staden i sin befintliga struktur. Den flerkärnighet som översiktsplanen pekar mot ger däremot en struktur som går att växa i under mycket lång tid, men det kräver tröskelinvesteringar. Ovan nämnda tröskelinvesteringar ligger i linje med detta och kommer att bädda för att befolkningsutvecklingen, oavsett hastighet, kan fortsätta under lång tid utan att nya sådana omfattande investeringar krävs.

Erik Pelling (S)

Kommunstyrelsens ordförande